

Л. І. Ворона

МУЛЬТИДИСЦИПЛІНАРНІ ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ ПОЗАШКІЛЛЯ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Той, хто хоче, той шукає можливості,
хто не хоче — шукає причини.

Сократ

Анотація. Проведено аналіз державної освітньої політики щодо системи позашкілля на регіональному рівні й акцентовано увагу на значенні позашкільної освіти як важливого складника освітньої системи окремого регіону й України загалом. Зазначено, що в умовах реформування національної освітньої системи позашкілля має ставати невід'ємним компонентом виховної структури кожного регіону держави. Зауважено, що заклади позашкільної освіти мають суттєво доповнювати шкільну освіту, надавати кожному учню можливість визначення уподобань і реалізації своїх здібностей, інтересів та схильностей в напрямі діяльності, що в кінцевому результаті може бути основою їх професії. Проведений аналіз вказує на те, що позашкільна освіта функціонує в різних освітньо-виховних напрямках, а заняття за інтересами оберігають дитину від негативного соціального впливу вулиці, іноді – від негативного впливу сім'ї, надмірного захоплення соціальними мережами (Інтернет). Акцентовано особливу увагу на важливості підтримки органами місцевого самоврядування та державної влади діяльності і розвитку закладів позашкільної освіти в умовах трансформації освітньої галузі України, на впровадженні нових методів і підходів для функціонування позашкілля. Виокремлено позашкілля як освітню галузь, що відіграє важливу роль у питанні виховання учнівської молоді, яка покликана створювати умови для соціального розвитку і творчої самореалізації дітей, сприяє їх соціальній захищеності та професійній орієнтації, профілактиці негативних проявів у молодіжному середовищі. Зазначено, що саме на рівні регіону необхідно створювати належні умови для розвитку галузі як ефективного інтелектуально насиченого середовища в освітньому регіональному просторі. У статті наголошено на важливості дій органів місцевого самоврядування як засновників закладів позашкільної освіти й органів, що забезпечують доступну і якісну позашкільну освіту в регіоні. Позитивного результату роботи у сфері позашкільної освіти можна досягти в разі об'єднання зусиль органів державної влади і місцевого самоврядування, а також навчальних закладів і установ, громадського сектору.

Ключові слова: система позашкілля, позашкільна освіта, заклади позашкільної освіти, виховання, місцеве самоврядування, державна політика.

Постановка проблеми. Позашкільна освіта в системі безперервної освіти в Україні набуває в умовах сьогодення особливої ваги і впливу на формування компетентностей дітей та молоді,

здійснює домінуючий вплив у системі національно-патріотичного виховання, розвиває здібності, інтереси, задатки й обдарування учнівської молоді, допомагає молоді у професійному визначенні та становленні. Нині слід актуалізувати питання про удосконалення і модернізацію позашкільної освіти відповідно до концепції

Нової української школи. На позашкільну освіту покладено важливу місію у вихованні молодого покоління. Проблематикою сучасної освітньої галузі в Україні є шляхи підвищення якості діяльності і функціонування закладів позашкільної освіти як осередків надання освітніх послуг дітям у позаурочний час на регіональному і місцевому рівнях. Забезпечення рівного доступу до позашкільної освіти є одним із пріоритетних напрямів держави. Проте діти із сільської місцевості не мають таких можливостей, як діти з міст. Одна із проблем функціонування позашкільної освіти — недостатньо висока ефективність фінансування позашкільної освіти, її розгалуженість, особливо в сільських громадах. Актуальними залишаються питання популяризації діяльності закладів позашкільної освіти в батьківських спільнотах. Співпраця закладів позашкільної освіти із закладами дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) освіти на місцях організовується не на належному рівні. Проблема залишається діяльність органів місцевого самоврядування в царині забезпечення належного функціонування позашкільної освіти в територіальних громадах, у т. ч. створення належних умов для занять учнів у вільний від навчання час у закладах освіти із залученням кадрів закладів позашкільної освіти.

Аналіз наукових досліджень і публікацій.

Питання управлінського впливу органів місцевого самоврядування на сферу освіти, зокрема функціонування освітніх закладів, досліджувалися науковцями, які представляють мультидисциплінарні напрями дослідження: педагогічний, публічне управління, соціологічний, юридичний, економічний. Окреслена управлінська проблематика досліджувалася в наукових працях Л. Гриневич, Б. Данилишина, М. Кропивки, В. Курила, П. Ворони та ін. Серед дослідників позашкільної освіти слід виокремити таких вчених, практиків, розробників стратегії розвитку позашкільної освіти [1], сподвижників педагогічної науки: О. Биковська, Я. Биковський, Т. Биковський, Л. Дейдиш, С. Каричковська, О. Ковальчук, Н. Кардаш, В. Каричковський, О. Кузик, В. Кодря, С. Лихота, В. Найдюк, Л. Оружа, Л. Олексюк-Казо, Т. Паливода, Г. Пустовіт, І. Первушевська, О. Рудика, Н. Савенко, О. Савенко, Г. Суркова, Л. Ткаченко, О. Шевченко, Н. Цвікова, А. Ясинська та ін.

Проте у сфері дослідження мультидисциплінарних особливостей реалізації державної політики розвитку позашкільної освіти на регіональному

рівні є певний брак наукових розвідок, що під час проведення децентралізації, особливо в умовах становлення Нової української школи, є доволі актуальним для вченої спільноти.

Виклад основного матеріалу. Розвиток системи освіти (у т. ч. позашкільної), пошук нових форм і методів заохочення дітей до навчання та виховання мають бути пріоритетними напрямками діяльності органів публічної влади. Органи місцевого самоврядування, як засновники закладів позашкільної освіти, мають сприяти забезпеченню доступності та якості позашкільної освіти в регіонах. Необізнаність чиновників новостворених територіальних громад щодо значення позашкільної освіти для учнівської молоді, сприйняття позашкільної освіти як «обузи місцевого бюджету», як дозвілєвої діяльності, а не як засобу всебічного розвитку і виховного впливу на дитину, призводять до ліквідації або реорганізації закладів позашкільної освіти місцевою владою. Тому необхідно акцентувати увагу на важливості підтримки органами місцевого самоврядування й органами державної влади діяльності та розвитку закладів позашкільної освіти, особливо в умовах реформування освітньої галузі України [2].

Саме на рівні регіону необхідно створювати відповідні умови для розвитку освітньої галузі позашкільної освіти як ефективного інтелектуально насиченого середовища в освітньому регіональному просторі. Цілком слушно дослідники наголошують, що такий результат можливий у разі об'єднання зусиль органів державної виконавчої влади і місцевого самоврядування (всієї публічної влади), а також закладів освіти, установ і організацій [3].

Нині в умовах децентралізації влади регіоналізація освітньої системи має бути постійно на порядку денному. Її кінцева мета — забезпечення потреб, кількість яких дедалі зростає, щодо отримання якісної освіти на будь-яких рівнях.

Позашкільна освіта покликана розширювати кругозір учнів, поглиблювати знання вихованців усіх освітніх рівнів, розвивати вміння і навички. При цьому позашкільна освіта виступає не тільки дієвим засобом у процесі конвергенції основних компетентностей, які засвоюють вихованці впродовж усього освітнього процесу, а й створює підґрунтя і базу для самоосвіти та саморозвитку, професійного становлення

в майбутньому. У сучасних умовах, пов'язаних з наявністю значних кризових явищ у середній освіті, цей чинник, який недопустимо ігнорувати, має особливе значення [4].

В основі позашкільної освіти лежить система закладів позашкільної освіти, які різняться напрямками роботи з дітьми і формами організації діяльності в них. На регіональному рівні вирішення питань державної політики у галузі позашкільної освіти належить до компетенції виконавчої влади й органів місцевого самоврядування, у підпорядкуванні яких перебувають департаменти, управління, відділи та інші структури, що безпосередньо забезпечують координацію діяльності у сфері позашкільної освіти на обласному рівні. Важлива роль на обласному (регіональному) рівні належить обласним закладам позашкільної освіти як таким, що координують роботу регіону за напрямками позашкільної освіти (рис. 1).

Протягом багатьох років позашкільні заклади освіти виконують важливі організаційно-методичні функції і надають дітям додаткові знання, формують вміння та навички за інтересами, забезпечують потреби особистості у творчій самореалізації, інтелектуальному, духовному, фізичному розвитку. Зараз важливого значення набуває розвиток таких властивостей особистості, які дають можливість креативно використовувати здобуті знання. Наприклад, використання творчих здібностей дитини як здатність генерувати ідеї, застосовувати знання й уміння в новій ситуації, гнучкість розуму. На сьогодні виникла реальна потреба суспільства в інтенсивному розвитку інтелектуального потенціалу кожної людини. Сучасний позашкільний заклад якраз і є тією інституцією, яка задовольняє інтелектуальні потреби дитини, розвиває її творчий потенціал, сприяє вибору майбутньої професії.

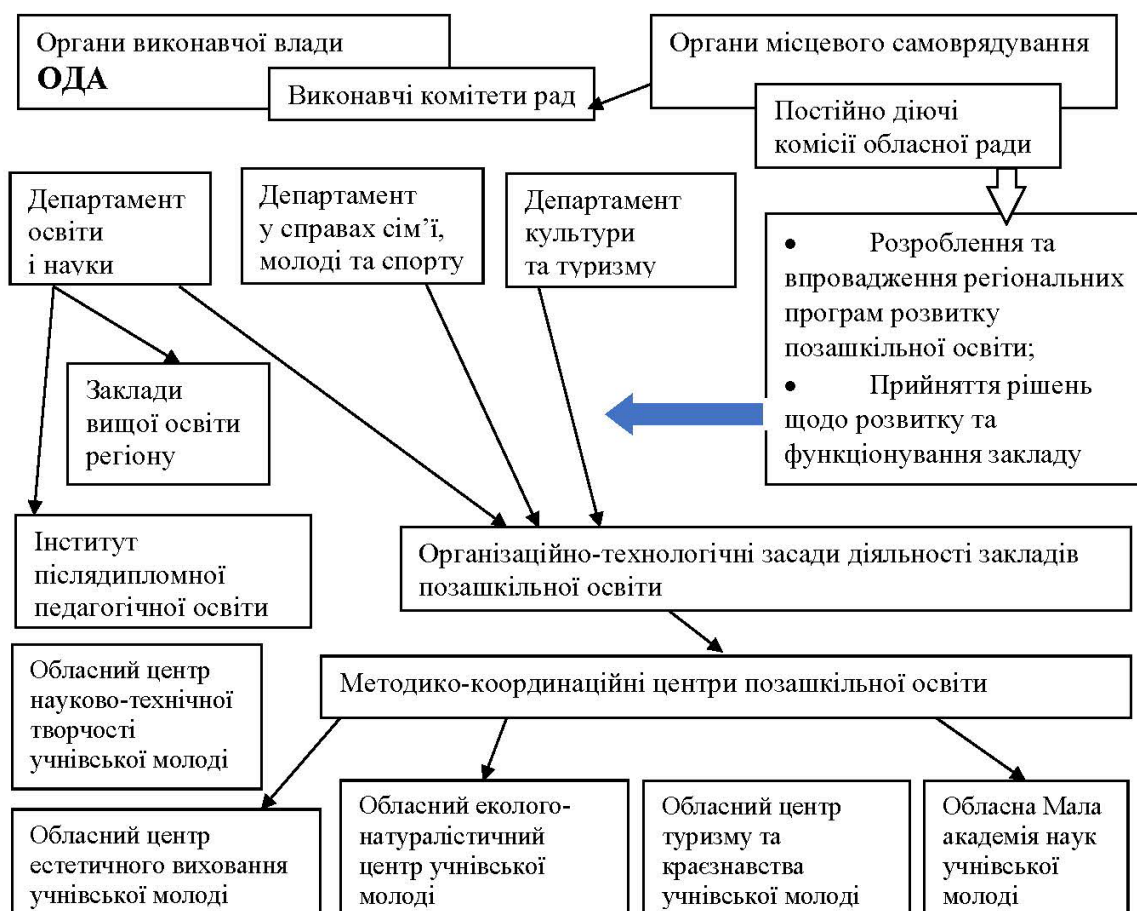

Рис. 1. Структура та система управління позашкільною освітою в Україні на регіональному рівні

Органи виконавчої влади і місцевого самоврядування здебільшого не пропонують учнівській молоді ніяких альтернативних варіантів здобуття позашкільної освіти, крім як навчання у пришкільних гуртках і секціях за рахунок освітньої субвенції. Важливими проблемами позашкільля в умовах децентралізації є: недостатня увага та підтримка держави щодо гарантування прав дітей на здобуття позашкільної освіти в закладах позашкільля; велика залежність залучення дітей до позашкільної освіти від територіальної доступності закладів позашкільної освіти і можливості місцевих бюджетів утримувати заклади такого типу; відсутність належного кадрового забезпечення системи позашкільної освіти; недостатнє фінансування функціонування закладів та відсутня належна матеріально-технічна база, недостатнє оновлення змісту і методики освітнього процесу в закладах позашкільної освіти [5].

Позашкільна освіта є потужним, цілеспрямованим та ефективним джерелом розвитку особистості. Вона спрямована на оволодіння дітьми вміннями і навичками творчої діяльності, допомагає застосуванню знань на практиці, сприяє забезпеченню потреб особистості в самореалізації, соціалізації, залученню в суспільні відносини. Тому основними пріоритетами в діяльності департаментів освіти і науки обласних державних адміністрацій мають бути забезпечення потреб і запитів здобувачів освіти, підвищення якості позашкільної освіти та створення відкритого простору системи позашкільної освіти регіону для будь-якої дитини, де вона могла б набути ключових компетентностей.

Оскільки управління освітою є делегованим повноваженням місцевих державних адміністрацій, то вона має бути під наглядом державних виконавчих органів та органів місцевого самоврядування. Тому дуже важливо, щоб обласні адміністрації і новостворені районні державні адміністрації надавали всю необхідну методичну підтримку громадам у питанні організації освітньої мережі закладів позашкільної освіти [6].

З 2014 р. в Україні розпочалася реформа місцевого самоврядування та територіальної організації влади, що супроводжується формуванням спроможного первинного інституту місцевого самоврядування (територіальної

громади) шляхом її укрупнення. Новостворені громади наділені новими повноваженнями, мають різнопланові ресурси і можливості для самостійного вирішення питань місцевого значення, в т. ч. і питань, що стосуються освіти. Відповідно до статті 32 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (від 21.05.1997 № 280/97-ВР) [7] у сфері освіти виконавчі органи сільських, селищних, міських рад наділені такими власними (самоврядними) та делегованими повноваженнями, як:

- «забезпечення здобуття повної загальної середньої освіти, створення належного освітнього середовища для виховання, навчання, професійної самовизначеності, розвитку обдарованості школярів, сприяння діяльності дошкільних та позашкільних навчально-виховних закладів;
- забезпечення в межах наданих повноважень доступності та безоплатності освіти на відповідній території;
- забезпечення, відповідно до закону, розвитку всіх видів освіти, розвитку та вдосконалення мережі освітніх закладів усіх форм власності» [7].

Відповідно до статті 66 Закону України «Про освіту» (від 05.09.2017 № 2145-VIII) [8] районні, міські ради та ради ОТГ:

- «відповідають за реалізацію державної політики у сфері освіти та забезпечення якості освіти на відповідній території, забезпечення доступності дошкільної, початкової та базової середньої освіти, позашкільної освіти;
- планують та забезпечують розвиток мережі закладів дошкільної, початкової та базової середньої освіти, позашкільної освіти;
- гарантують доступність дошкільної та середньої освіти для всіх громадян, які проживають на відповідній території;
- забезпечують та фінансують підвезення учнів і педагогічних працівників до закладів початкової та базової середньої освіти;
- створюють рівні умови розвитку закладів освіти всіх форм власності;
- здійснюють інші повноваження у сфері освіти, передбачені законом» [8].

Питання закріплення системи позашкільної освіти в об'єднаних територіальних громадах залишається відкритим. У багатьох випадках керівники створених об'єднаних територіальних громад розуміють актуальність і важливість про-

блем виховання, навчання та розвитку молоді як найбільшого потенціалу громади, що переважно відбувається через освіту, зокрема позашкільну. Є надія, що фінансова й управлінська децентралізація допоможе об'єднаним громадам розв'язати важливу проблему сільських регіонів — гарантування права кожної дитини на здобуття якісної позашкільної освіти. Нині важливо, щоб керівники створених громад зрозуміли і належно оцінили проблеми та значення розвитку позашкільної освіти на місцях як важливий процес, що планується на перспективу з урахуванням потенціалу громади, як-от: кількість дітей дошкільного і шкільного віку, наявність кваліфікованих педагогічних працівників, фінансові можливості громади, наявність шкільних автобусів або програм для їх закупівлі, сучасне матеріально-технічне забезпечення, розвиток інфраструктури тощо. Важливо, щоб кожна об'єднана територіальна громада працювала над створенням власної моделі розвитку позашкільної освіти в громаді, в якій збережуться всі напрацювання і досягнення щодо залучення дітей та учнівської молоді до позашкільної освіти, а також буде гарантоване право кожної дитини об'єднаної територіальної громади на здобуття позашкільної освіти незалежно від того, де живе дитина (чи в адміністративному центрі громади, чи у віддаленому селі).

Органи місцевого самоврядування можуть самостійно вирішувати проблемні питання, що виникають в освітній галузі. Що стосується позашкільної освіти, то це: пошук альтернативних напрямів позашкільної освіти, які цікаві сучасним дітям; малий відсоток охоплення дітей, що проживають у громаді, позашкільною освітою; доступ до позашкільної освіти дітей із особливими освітніми потребами; забезпечення системності

та безперервності надання освітніх послуг, у т. ч. позашкільної освіти (рис. 2).

Управління освітою в громадах є компетенцією органу місцевого самоврядування, яка включає реалізацію всіх типових функцій місцевої влади (аналіз, планування, забезпечення ресурсами, контроль якості, організація, координація, мотивація). З іншого боку, специфіка змісту системи освіти (розроблення навчальних планів, тарифікація, атестація вчителів і школи, організація незалежного оцінювання, проведення позашкільних заходів) потребує для управління освітою в громадах спеціалізованої навчально-методичної підтримки.

На сьогодні, за даними Міністерства освіти і науки, в Україні 61,5 % дітей віком від 3 до 18 років не охоплені позашкільною освітою. Однією із проблем позашкільної освіти є нерівні умови доступу дітей до позашкільної освіти у вільний від навчання час. Діти з міст мають більші можливості для здобуття позашкільної освіти, ніж діти із сільської місцевості. Із загальної кількості дітей, що відвідують заклади позашкільної освіти, 91 % — це діти із міст, а тільки 9 % — це діти із сільської місцевості, що становить 12 % загальної кількості дітей, які там проживають [9]. На жаль, органи місцевого самоврядування не надають значення позашкільній освіті, не бачать її перспектив та можливостей розвитку, сприймають позашкільну освіту як дозвілля, а не як можливість для формування і становлення особистості. Позашкільна освіта не є пріоритетним напрямом діяльності для органів місцевого самоврядування, а отже, іноді влада оптимізує, реорганізовує або ліквідує заклади позашкільної освіти, не запропонувавши ніякої альтернативи позашкільній освіті і не розуміючи, що неналежне залучення дітей до позашкільної освіти призводить

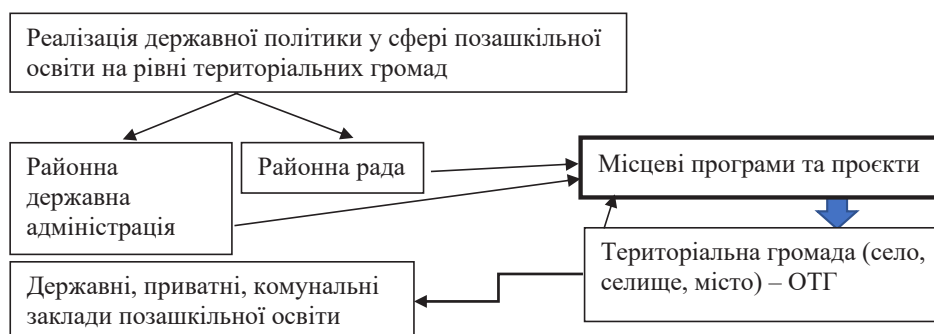

Рис. 2. Інституції, які реалізують державну політику України у сфері позашкільної освіти на рівні територіальних громад

до поширення в дитячому соціумі антисоціальних і девіантних проявів (безпритульності, бездоглядності, злочинності, шкідливих звичок, кіберзалежності тощо), погіршення стану здоров'я. У статті 14 Закону України «Про освіту» (від 05.09.2017 № 2145-VIII) визначено, що «органи місцевого самоврядування створюють умови для доступності позашкільної освіти шляхом формування, утримання та розвитку мережі закладів позашкільної освіти відповідно до освітніх, культурних, духовних потреб і запитів населення» [8].

Є декілька варіантів розв'язання окресленої вище проблеми: спільне фінансування, сума якого може бути визначена, виходячи із суми коштів на оплату праці педагогічних працівників, які забезпечують надання позашкільних освітніх послуг дітям об'єднаних територіальних громад, та пропорційної суми адміністративних витрат; надання позашкільної освіти закладами загальної середньої освіти (організація роботи гуртків на базі шкіл); створення власних структур позашкільної освіти об'єднаних територіальних громад [10].

Держава створила умови для здобуття позашкільної освіти, що реалізуються закладами позашкільної освіти різних типів і форм власності та підпорядкування, іншими освітніми установами, сім'єю, громадськими об'єднаннями, підприємствами, організаціями та іншими юридичними і фізичними особами. При цьому фінансування позашкільної освіти здійснюється за кошти засновника, державного та/або місцевих бюджетів, батьків, а також з інших джерел, що не заборонені законодавством. Отже, зараз важливо модернізувати вже наявну структуру і модель системи позашкільної освіти, адаптувати її в кожному регіоні до нових умов життя кожної територіальної громади, новоутворених районів, до умов обласних комунальних структур.

Висновки. Слід зазначити, що система позашкільної освіти в регіонах як важлива складова освітнього процесу відіграє одну з домінуючих ролей у політичному, духовному та соціальному розвитку суспільства, вона є формуючим чинником у процесі гармонійного розвитку дитини. Тому необхідно шукати шляхи на рівні області, району, територіальних громад (включаючи старостати), які б стимулювали процес гармонізації людини, реалізації її здібностей. Адже системі позашкільної освіти відводиться одна із провідних ролей у системі освіти, що зазначено в Концепції «Нова українська школа».

Унікальну систему позашкільної освіти необхідно модернізувати, удосконалити й трансформувати

з дотриманням Концепції «Нова українська школа». Для розвитку українського позашкільної освіти потрібно об'єднати зусилля держави, громадськості і батьків, оскільки можливість вибору улюблених занять у позашкільних закладах позитивно впливає на формування особистості, сприяє набуттю певного життєвого досвіду.

У перспективі подальші розвідки щодо цього напрямку слід спрямувати на дослідження регіональних особливостей освітянських програм, на інструменти їх моніторингу і посилення ефективності.

Список використаних джерел

1. Стратегія розвитку позашкільної освіти. *Освіта: спецвипуск*. 2018. № 35–36. С. 1–12.
2. Науменко Р. А. Державне регулювання розвитку позашкільної освіти в Україні. Київ : Ін-т обдарованої дитини НАПН України, 2012. 391 с.
3. Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді. 2016. Вип. 48 (101) 25. URL: <https://nenc.gov.ua/old/1634.html> (дата звернення: 01.11.2021).
4. Биковська О., Громовий В. Позашкільна освіта: концептуальні засади в умовах реформування системи освіти України. *Освітня політика. Портал громадських експертів*. 2021. URL: <https://http:educationua.org/ua/articles/435-pozashkilna-osvita-kontseptualni-zasadi> (дата звернення: 01.11.2021).
5. Науменко Р. А. Державне регулювання розвитку позашкільної освіти в Україні: стан та проблеми фінансового забезпечення. *Аналітика і влада*. 2012. № 6. С. 154–162.
6. Концепція позашкільної освіти в умовах децентралізації. *Освітня політика. Портал громадських експертів*. 2020. URL: <http://education-ua.org/ua/draft-regulations/1376-kontseptsiya-pozashkilnoj-osviti-v-umovakh-detsentralizatsiji?fbclid%20=IwAR0ugSoYytpwUZycJHpJDfU371px-yETG8-Gq6eLGgsQf0p%2060m1JSW NAiXrA> (дата звернення: 01.11.2021).
7. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 01.11.2021).
8. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII (редакція станом на 02.04.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 01.11.2021).
9. Міністерство освіти і науки України. Офіційний сайт. URL: <https://mon.gov.ua> (дата звернення: 01.11.2021).

10. Тихенко Л. В. Актуально про головне: запитання та відповіді з проблеми функціонування закладів позашкільної освіти в умовах децентралізації. *Позашкільна освіта: стратегія, перспективи розвитку, сучасні практики* : обласна наук.-практ. інтернет-конф. 2018 р. Суми, 2018. URL: <https://www.ocpo.sumy.ua/files/Novini/2018/03/Inet%20> (дата звернення: 01.11.2021).

References

1. Stratehiya rozvytku pozashkilnoyi osvity [Strategy for the development of out-of-school education] (2018). *Osvita: spetsvyпуск*. — *Education: special issue*, 35–36, 1–12 [in Ukrainian].
2. Naumenko, R. A. (2012). *Derzhavne rehulyuvannya rozvytku pozashkilnoyi osvity v Ukraini [State regulation of extracurricular education in Ukraine]*. Kyiv : In-t obdarovanoyi dytyny NAPN Ukrainy [in Ukrainian].
3. Natsionalnyi ekoloho-naturalistychnyi tsentr uchnivskoi molodi [National Ecological and Naturalistic Center for Student Youth]. (2016). Vyp. 48 (101), 25. Retrieved from <https://nenc.gov.ua/old/1634.html> [in Ukrainian].
4. Bykovska, O. & Gromov, V. (2021). Pozashkilna osvita: kontseptualni zasady v umovakh reformuvannya systemy osvity Ukrainy [Extracurricular education: conceptual principles in terms of reforming the education system of Ukraine] *Osvitnya polityka. Portal hromadskykh ekspertiv*. — *Educational policy. Community portal experts*. Retrieved from <https://http:educationua.org/ua/articles/435-pozashkilna-osvita-kontseptualni-zasadi> [in Ukrainian].
5. Naumenko, R. A. (2012). Derzhavne rehulyuvannya rozvytku pozashkilnoyi osvity v Ukraini: stan ta problemy finansovoho zabezpechennya [State regulation of out-of-school education development in Ukraine: state and problems of financial support] *Analitika i vlada — Analytics and power*, 6, 154–162 [in Ukrainian].
6. Kontseptsiya pozashkilnoyi osvity v umovakh detsentralizatsiyi [The concept of extracurricular education in a decentralized environment]. (2020). *Osvitnya polityka. Portal hromadskykh ekspertiv — Educational policy. Community portal experts*. Retrieved from <http://education-ua.org/ua/draft-regulations/1376-kontseptsiya-pozashkilnoyi-osvity-v-umovakh-detsentralizatsiyi?fbclid=IwAR0ugSoYytpwUZycJHpJDfU371px-yETG8Gq6eLGgsQf0 p60m1JSWNAiXrA> [in Ukrainian].
7. Zakon Ukrainy Pro mistseve samovriaduvannya v Ukraini : pryiniaty 21 trav. 1997 roku № 280/97-VR [Law of Ukraine on local self-government in Ukraine from May 21 1997, № 280/97-VR]. (1997, May 21) Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].
8. Zakon Ukrainy Pro osvitu : pryiniaty 5 veres. 2017 roku № 2145-VIII (Redaktsiya stanom na 02.04.2020) [Law of Ukraine about education from September 5 2017, № 2145-VIII]. (2017, September 5). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> [in Ukrainian].
9. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. Ofitsiyniy sait [Ministry of Education and Science of Ukraine. Official site]. Retrieved from <https://mon.gov.ua> [in Ukrainian].
10. Tykhenko, L. V. (2018). Aktualno pro holovne: zapytannya ta vidpovidi z problemy funktsionuvannya zakladiv pozashkilnoi osvity v umovakh detsentralizatsii [Actual about the main thing: questions and answers on the problem of functioning of out-of-school education institutions in the conditions of decentralization]. *Pozashkilna osvita: stratehiya, perspektyvy rozvytku, suchasni praktyky — Extracurricular education: strategy, prospects development, modern practices* : Regional Science and Practic. Internet Conf. Sumy. Retrieved from <https://www.ocpo.sumy.ua/files/Novini/2018/03/Inet%20> [in Ukrainian].

L. I. Vorona

MULTIDISCIPLINARY FEATURES OF IMPLEMENTATION OF THE STATE POLICY OF DEVELOPMENT OF EXTRACURRICULAR EDUCATION AT THE REGIONAL LEVEL

Abstract. In the article the author analyzes the state educational policy on the out-of-school system at the regional level and focuses on the importance of out-of-school education as an important component of the educational system of each region and Ukraine as a whole. It is noted that in the context of reforming the national educational system, extracurricular activities should become an integral component of the educational structure of each region of the state. The analysis indicates that extracurricular education operates in different educational areas, and interest classes protect the child from the negative social impact of the street, sometimes from the negative impact of the family, excessive fascination with social networks and the Internet in general. The author emphasizes the importance of supporting local governments and public authorities in the activities and development of out-of-school education in the transformation of the educational sector of Ukraine, the use of new methods and approaches to the functioning of out-of-school. Highlights extracurricular activities as an educational field that plays an important role in the education of student youth, which is designed to create conditions for social development and creative self-realization of children, promotes their social security and professional orientation, prevention of negative manifestations in youth.

It is noted that it is at the regional level that it is necessary to create appropriate conditions for the development of the industry as an effective intellectually rich environment in the educational regional space. The article emphasizes the importance of actions of local governments as founders of out-of-school education institutions and bodies that provide affordable and high-quality out-of-school education in the region. A positive result of extracurricular education can be achieved if the efforts of public authorities and local governments, as well as educational institutions and the public sector.

Keywords: *out-of-school system, out-of-school education, out-of-school education institutions, upbringing, local self-government, state policy.*

Л. И. Ворона

МУЛЬТИДИСЦИПЛИНАРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ РЕАЛИЗАЦИИ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОЛИТИКИ РАЗВИТИЯ ВНЕШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ НА РЕГИОНАЛЬНОМ УРОВНЕ

Аннотация. *Проведен анализ государственной образовательной политики относительно системы внешкольного образования на региональном уровне и акцентировано внимание на ее значении в качестве важной составляющей образовательной системы отдельного региона и Украины в целом. Отмечено, что в условиях реформирования национальной образовательной системы внешкольное образование должно быть неотъемлемым компонентом воспитательной структуры каждого региона государства. Учреждения внешкольного образования должны существенно дополнять школьное образование, предоставлять каждому ученику возможность определения увлечений и реализации своих способностей, интересов и склонностей в направлении деятельности, которая в итоге может стать основой их профессии. Проведенный анализ указывает на то, что внешкольное образование функционирует в разных образовательно-воспитательных направлениях, а занятия по интересам оберегают ребенка от негативного социального влияния улицы, иногда – от негативного влияния семьи, чрезмерного увлечения социальными сетями (Интернет). Автор акцентирует особое внимание на важности поддержки органами местного самоуправления и государственной власти деятельности и развития учреждений внешкольного образования в условиях трансформации образовательной отрасли Украины, на задействовании новых методов и подходов для функционирования внешкольного образования. Выделяет внешкольное образование как образовательную отрасль, которая играет важную роль в вопросе воспитания учащейся молодежи, призванную создавать условия для социального развития и творческой самореализации детей, способствует их социальной защищенности и профессиональной ориентации, профилактике негативных проявлений в молодежной среде. Отмечено, что именно на уровне региона необходимо создавать условия для развития отрасли как эффективной интеллектуально насыщенной среды в образовательном региональном пространстве. В статье подчеркивается важность действий органов местного самоуправления как учредителей учреждений внешкольного образования и органов, обеспечивающих доступное и качественное внешкольное образование в регионе. Положительного результата работы в сфере внешкольного образования можно достичь при условии объединения усилий органов государственной власти и местного самоуправления, а также учебных заведений и учреждений, общественного сектора.*

Ключевые слова: *внешкольная система образования, внешкольное образование, учреждения внешкольного образования, воспитание, местное самоуправление, государственная политика.*

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРА

Ворона Лариса Іванівна — канд. пед. наук, доцентка кафедри педагогіки, КЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», м. Луганськ, Україна, voronali@ukr.net; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9878-6547>

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Vorona L. I. — PhD in Pedagogy, Associate Professor of the Department of Pedagogy, Taras Shevchenko National University of Luhansk, Luhansk, Ukraine, voronali@ukr.net; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9878-6547>

ИНФОРМАЦИЯ ОБ АВТОРЕ

Ворона Л. И. — канд. пед. наук, доцент кафедры педагогики, КЗ «Луганский национальный университет имени Тараса Шевченко», г. Луганск, Украина, voronali@ukr.net; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9878-6547>

Стаття надійшла до редакції / Received 01.11.2021